

POWSTANIE WIELKOPOLSKIE 1918/1919

„DWUDZIESTY SIÓDMY WOLNOŚĆ PRZYNIÓSŁ GRUDNIA”

Zajęcie Zbąszynia w ramach akcji rewindykacji, styczeń 1920 r.
(fot. ze zbiorów Biblioteki Kórnickiej PAN)

3. WOJNA I DYPLOMACJA

Niemiecka kontrofensywa i utworzenie frontów walk

Front Północy

Walki o m.in.

- Szubin
- Rynarzewo

Front Zachodni

Walki o m.in.

- Kopanice
- Zbąszyń

Front Południowy

Walki o m.in.

- Rawicz
- Kąkolewo

Na froncie północnym,

fot. ze zbiorów prywatnych Katarzyny Prauzińskiej-Czarnul

- ! Mimo zaciętych walk - przede wszystkim na froncie północnym i zachodnim - polskie zdobycze z pierwszych dwóch tygodni powstania zostały utrzymane

Zmiana dowódcy powstania

mjr Stanisław Taczak

(1874 – 1960)

Pierwszy dowódca
Powstania Wielkopolskiego
(na zdjęciu w mundurze generała)
fot. ze zbiorów NAC

gen. Józef Dowbor - Muśnicki

(1867 – 1937)

Drugi dowódca
Powstania Wielkopolskiego
i Naczelny Wódz Wojsk Wielkopolskich
fot. ze zbiorów NAC

Reorganizacja oddziałów powstańczych

Zaprzysiężenie oddziałów Okręgu Wojskowego (twierdza Poznań) i Dowództwa
Głównego Polskich Sił Zbrojnych byłego zaboru pruskiego na placu Wilhelmowskim
(obecnie Plac Wolności), 26 I 1919 r. fot. ze zbiorów NAC

ODDZIAŁY OCHOTNICZE

- organizacja oparta o struktury terytorialne
- brak ingerencji dowódcy powstania w ich funkcjonowanie
- brak stopni wojskowych
- brak jednolitego umundurowania
- silna wola walki, ale niska dyscyplina
- ok. 14 tys. ochotników [połowa stycznia 1919 r.]

WOJSKO WIELKOPOLSKIE

- przymusowy pobór
- stanowiska kierownicze objęte przez doświadczonych polskich oficerów z armii rosyjskiej
- jednolite umundurowanie
- wprowadzenie przysięgi
- wysoka dyscyplina
- ok. 100 tys. żołnierzy [czerwiec 1919 r.]

- ! Wojsko Wielkopolskie z końcem sierpnia 1919 r. zostało włączone w skład
- Wojska Polskiego

W sukurs walczącym przychodzą

Komitet Narodowy Polski

w Paryżu

Komisariat Naczelnej Rady Ludowej

Francja

16 II 1919 r.

Zmuszenie Niemców do podpisania rozejmu w Trewirze
(ogromna rola marszałka Francji Ferdynanda Focha) ➔

- ! Rozejm w Trewirze uratował Prowincję Poznańską przed interwencją niemieckich wojsk
- Ober- Ostu

Linia demarkacyjna według rozejmu w Trewirze z 16 II 1919 r.

(autor Radosław Przebitkowski z: pw.ipn.gov.pl)

TRAKTAT WERSALSKI z 28 VI 1919 r. ostatecznie przesądził o włączeniu do Polski prawie całej Prowincji Poznańskiej. Na ten sukces złożył się czyn powstańczy oraz działalność polskich dyplomatów przy wsparciu przychylniej polskiej sprawie Francji.

BILANS POWSTANIA:

- ok. 2 tys. poległych powstańców i 6 tys. rannych
- utworzenie liczącego 100 tys. żołnierzy Wojska Wielkopolskiego
- inspiracja dla polskiego ruchu konspiracyjnego na Pomorzu Gdańskim i Górnym Śląsku
- wpływ na kształtowanie się zachodniej i północnej granicy II Rzeczypospolitej

Bibliografia:

- *Publikacje:
 - A. Czubiński, Powstanie Wielkopolskie 1918-1919: geneza – charakter – znaczenie, Poznań 2018
 - M. Rezler, Powstanie Wielkopolskie 1918-1919: po 100 latach, Poznań 2018
 - W. Olszewski, Ł. Jastrząb, Lista strat powstania wielkopolskiego od 27.12.1918 r. do 8.03.1920 r., Koszalin 2009.
 - R.T. Wilkanowicz, Utwory powstańcze, wybór, opracowanie i wstęp I.Kieć, Poznań 2018
 - „Kronika Miasta Poznania” 2018, nr 3 (1918. Od rewolucji do powstania).

*Fotografie:

- Biblioteka Kórnicka PAN
- Dziennik Polskiego Sejmu Dzielnicowego, Poznań 1918
- „Ilustracja Wielkopolska”, 1928, nr 13
- Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie
- Narodowe Archiwum Cyfrowe
- POLONA
- zbiory prywatne Katarzyny Prauzińskiej-Czarnul

*Mapy:

pw.ipn.gov.pl

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ